

“Acollim. Però com acollim?” L’acollida des del sistema estatal de protecció internacional a Espanya

“Acollim. Però com acollim?” Constructions around 'reception' / 'welcoming' in the Spanish asylum system.

REBUT: 28-05-2021 // ACCEPTAT: 26-10-2021

Alèxia Rué

Universitat Autònoma de Barcelona¹

Resum

En el marc de l’asil, “l’acollida” és un concepte en disputa. Mentre a nivell de les institucions s’ha entès com una obligació legal derivada de la necessitat de protecció que s’assumeix de la persona refugiada, en altres contextos pot ser entesa com un imperatiu moral o com una forma d’acció política enfront el sistema global de control de les migracions. Si les polítiques “d’acollida” s’han convertit en una de les prerrogatives bàsiques del dret d’asil a la Unió Europea, la realitat sobre el terreny mostra una cara ben diferent. Els sol·licitants d’asil s’enfronten a situacions de desprotecció a la majoria de països membres, incloent situacions de carrer, extrema pobresa i greus vulneracions de drets bàsics. A Espanya, “l’acollida” està estretament lligada al sistema públic de recepció, com també ho està la desprotecció de les persones sol·licitants d’asil i refugiades. Aquest article explora com aquesta idea de

Abstract

The concept of “acollida” has been a contested one. While at the institutional level it has been understood as a legal obligation arising from the need for protection presumed to refugees, in other contexts it may be understood as a moral imperative or as a form of political action and resistance against the global migration control apparatus. While reception policies have become one of the main prerogatives of the right to asylum in the European Union the reality on the ground shows a very different picture. Asylum seekers and refugees face situations of severe vulnerability in most member states, including homelessness, destitution and serious violations of their fundamental rights. In Spain, this idea of “acollida” is closely linked to the state’s reception system, as is the lack of protection for asylum seekers and refugees. This article explores how the concept of “aco-

¹ Aquest article s’ha realitzat en el marc del desenvolupament d’una tesi doctoral en Antropologia Social i Cultural a la Universitat Autònoma de Barcelona.

“l’acollida” s’ha articulat en el cas d’Espanya a través d’una aproximació etnogràfica a l’experiència de les treballadores de les organitzacions no governamentals que gestionen el programa estatal recepció d’asil i refugi. L’article examina com es construeix “l’acollida” des de la primera línia a partir d’una posició conflictiva entre la defensa dels drets de les persones refugiades i la participació en la implementació de polítiques públiques restrictives.

Paraules clau: acollida; asil; recepció; ONGs; treballadors/es d’acollida

llida” has been articulated in the case of Spain through an ethnographic approach to the non-governmental organizations that manage the reception system. It examines how the idea of “acollida” is constructed from the front line in a conflicting position between defending the rights of refugees and participating in the implementation of restrictive public policies.

Keywords: acollida; reception; asylum; NGOs; reception workers

Introducció

En el marc de l’asil i el refugi, “l’acollida” rep conceptualitzacions molt diverses. Si bé a nivell de les institucions s’ha entès com una obligació legal derivada de la necessitat de protecció que s’assumeix de la persona refugiada (Puggioni, 2016), en altres contextes és també entesa com un imperatiu moral (Agier, 2016) o com una forma d’acció política i resistència enfront el sistema de control de les migracions globals (De Genova, Garelli, i Tazzioli, 2018). En línia amb aquestes aproximacions a “l’acollida”, si bé trobem molts tipus d’iniciatives a diferents nivells que podem entendre com mecanismes per a l’acollida de les persones refugiades, aquest article es centra en aquelles que es desprenen de l’obligació legal d’oferir serveis de recepció a les persones que sol·liciten protecció internacional (Directiva 2013/33/EU). En el cas d’Espanya, aquesta prerrogativa legal de recepció es fa realitat principalment a través del programa estatal d’acollida (Ley 12/2009). Fins a la seva reformulació el 2021, el programa de recepció espanyol havia estat vist com un model a nivell europeu (Garcés-Mascreñas i Pasetti, 2019) per la seva ambició de promoure “l’autonomia i la integració” de les persones que sol·licitaven protecció internacional. Tanmateix, la realitat sobre el terreny ha mostrat una cara ben diferent en la que “l’acollida” ha estat posada en dubte per les situacions de greu desprotecció a les que s’enfronten moltes de les persones sol·licitants, amb situacions de carer, extrema pobresa i greus vulneracions dels seus drets bàsics (Amnesty International, 2016; Comisión Española de Ayuda al Refugiado, 2020; Estrada Villaseñor et al., 2018), una situació que es repeteix a la majoria de països membres, independentment del model de recepció que proposin (Davies, Isakjee i Dhesi, 2017; Levy, 2010; Schuster, 2011,

entre altres). Així, el sistema de recepció espanyol, més que com un *locus* d’acollida, s’ha conformat com un laberint burocràtic al que una política reiterada del “no-fer” en relació a l’asil (Jubany i Rué, 2020) ha fet que una política dissenyada per a facilitar la incorporació de les persones sol·licitants d’asil al país de destí resulti en situacions de major vulnerabilitat socioeconòmica (Iglesias, Rua i Ares, 2020). En aquest context, es fa necessari explorar què s’entén per “acollida” des d’aquests sistemes de recepció públics més enllà de l’obligació legal de proveir serveis de recepció. Així, aquest article s’interroga sobre com aquesta “acollida” ha estat conceptualitzada des de la primera línia del sistema públic de recepció a l’estat espanyol durant el període 2024-2020.

El present treball es situa, així, en un cos creixent de literatura que centra la mirada en els dispositius de recepció a través de les persones que els administren (Christie, 2003; d’Hallouin-Mabillot, 2012; Fassin, 2013; Hayes i Humphries, 2004; Kobelinsky, 2008; Masocha, 2015). Aquesta literatura beu d’una llarga tradició d’aproximacions crítiques a la intervenció humanitària en el règim d’asil internacional (Harrell-Bond, 1986; Malkki, 1996; Agier, 2011) així com dels estudis etnogràfics sobre els règim d’asil basats en els processos de determinació de l’estatut de refugiat (Fassin, 2011; Jubany, 2017), que han mostrat com una aproximació etnogràfica a les treballadores² de primera línia dels sistemes d’asil ens permet dirigir la mirada envers «les elits del règim d’asil, per anar més enllà de la crítica i documentar les complexitats ètiques, morals, burocràtiques i polítiques d’aquest món» (Cabot, 2019, p. 271, traducció pròpia).

Metodologia

Les reflexions que es presenten aquí es basen en una investigació etnogràfica duta a terme entre 2017 i 2020 a Catalunya i la Comunitat de Madrid, per la que s’han realitzat 41 entrevistes en profunditat a treballadores del *sistema de recepció* per a sol·licitants i beneficiaris de protecció internacional, així com observació en un centre d’acollida i altres espais de gestió dels diferents programes de recepció. Les entrevistes s’han dut a terme principalment amb el personal de primera línia d’entitats que treballen en la gestió del *programa estatal* però també en altres programes regionals i locals que proporcionen serveis de recepció addicionals als del programa estatal³, així com amb treballadores d’entitats del

2 S'utilitza el femení genèric. Més del 90 % de les entrevistades són dones a causa de l'alta feminització d'aquest sector.

3 Per qüestions d'anonimat de les persones participants no es mencionen els programes d'àmbit més reduït, definits com aquells en els que treballen dues o menys entitats o que són particularment iden-

tercer sector a les que les pròpies entitats d'acollida subcontracten serveis per a les persones sol·licitants d'asil. L'anàlisi presentat en aquest article respon a la realitat d'aquest sistema durant el període de 2014 a 2020, en el que el sistema d'asil i el programa de recepció es trobaven en expansió a causa de l'augment de sol·licituds i mentre el programa de recepció tenia, com s'ha esmentat abans, l'ambició de promoure "l'autonomia i la integració" de les persones que sol·licitaven protecció internacional. Els canvis en el programa el 2021 han restringit les iniciatives per promoure "l'autonomia i la integració" per a les persones sol·licitants, fent-les només accessibles per a les que han vist la seva sol·licitud de protecció internacional reconeguda.

L'article es divideix en quatre apartats. Després d'aquest apartat introductori, el segon apartat es centra en explorar com es concep l'acollida des de l'aparell estatal que conforma el *sistema de recepció* a partir de l'anàlisi dels dos programes de recepció públics: el Sistema de Acogida e Integración (SAI), i el NAUSICAA. El tercer apartat, en canvi, proveeix una aproximació etnogràfica a l'acollida a través de les experiències de les treballadores de les entitats del tercer sector que gestionen aquests programes públics. Aquest tercer apartat pretén examinar com les treballadores de primera línia construeixen, reproduïxen i practiquen formes divergents d'acollida des d'una posició conflictiva entre la defensa dels drets de les persones refugiades, la intervenció humanitària i la implementació de polítiques públiques restrictives des de dues mirades: com acollim i a qui acollim. Per concloure, es presenten algunes consideracions finals.

El sistema de recepció

L'expressió *sistema de recepció* pretén donar compte del complex entramat de programes i entitats que proveeixen serveis socials específics per a sol·licitants i beneficiaris de protecció internacional sota el paraigües de les institucions públiques. D'acord amb els marcs legals vigents, la responsabilitat de proveir serveis d'acollida a les persones sol·licitants i beneficiaries de protecció internacional recau exclusivament sobre l'estat (Ley 12/2009). Així, el *sistema de recepció* consisteix principalment en el programa d'àmbit estatal, l'anomenat *sistema d'acollida i integració per a sol·licitants i beneficiaris de protecció internacional* (SAI-SBPI) que,

tíficables per les seves característiques. A les cites només es farà la distinció entre programa estatal, en referència al SAI-SBPI, i programa d'àmbit local, en referència tant a organitzacions que treballen en la gestió del NAUSICAA com d'altres programes d'àmbit local. És important notar, també, que algunes de les organitzacions treballen en la gestió de diversos programes al mateix temps, especialment aquelles que formen part del SAI-SBPI, que acostumen a treballar també en la gestió d'altres programes d'àmbit local i regional.

per evitar confusions, anomenaré *programa estatal*. El *programa estatal*, en la seva forma actual, sorgeix l’any 1995 després de l’entrada en vigor de la Llei d’Asil aprovada aquell mateix any a Espanya. Amb l’objectiu de promoure “l’acollida i la integració” de les persones sol·licitants d’asil i refugiades, la seva direcció recau sobre la *Secretaria de Estado de Migraciones*, depenent de l’actual *Ministerio de Inclusión, Seguridad Social y Migraciones*. Tanmateix, la gestió del programa està externalitzada, en la seva majoria, a diferents entitats del tercer sector. Entre 1995 i 2014, són tres organitzacions no governamentals —la Comissió Espanyola d’Ajuda al Refugiat, ACCEM i Creu Roja— les que seran les encarregades de gestionar el 50 % de les places d’acollida a través d’una subvenció directa. L’altre 50 % es trobarà en mans dels 4 Centres d’Acollida de Refugiats (CAR) públics, gestionats directament des del propi ministeri. Amb l’augment exponencial de les sol·licituds d’asil a Espanya a partir de 2014, s’ampliaran ràpidament les places del *programa estatal* a partir d’un canvi en el model, passant de la subvenció directa a la subvenció competitiva. En conseqüència, s’incrementarà també el nombre d’entitats del tercer sector involucrades en la gestió el programa fins a sobrepassar les 20 el 2019. En aquest procés les entitats passaran a gestionar més del 95 % de les places de recepció, mentre els CAR representaran ara només al voltant del 5 % del total. Alhora, el sistema de recepció no s’esgota amb el *programa estatal* sinó que trobem altres programes locals i regionals que proveeixen serveis d’acollida destinats a persones sol·licitants d’asil i refugiades, com és el cas del NAUSICAA de l’Ajuntament de Barcelona, i que també proveeixen aquests serveis a través del finançament d’entitats del tercer sector. Per bé que, com apuntava abans, la responsabilitat de proveir serveis de recepció recau exclusivament sobre l’estat, les diferents mancances del *programa estatal* han fet que sorgissin altres programes que busquen oferir serveis a aquest col·lectiu que intenten donar-hi resposta. Així, si bé l’estat és el responsable últim de l’acollida d’aquestes persones, els serveis d’acollida es realitzen des de les entitats del tercer sector a les que s’externalitzen aquests programes. Això fa que ens trobem, ja d’entrada, amb dues aproximacions diferenciades a l’acollida des del propi sistema de recepció: la de l’aparell estatal que defineix *que és i per a qui és* l’acollida, i la de la seva implementació a través de les entitats del tercer sector i la societat civil.

Cal notar però, que per bé que aquesta investigació es centra en el sistema de recepció aquest no és l’únic ni el més important *locus* d’acollida a l’estat espanyol. Segons les últimes dades facilitades pel Ministerio de Inclusión, Seguridad Social y Migraciones (2020) només un 30 % de les persones que van sol·licitar asil el 2019 van demanar alhora accés al *programa estatal*. L’altre 70 % o bé no va rebre ni necessitar cap tipus de servei d’acollida o bé no va sol·licitar accedir al *programa estatal* però va poder cobrir les seves necessitats d’acollida a través d’altres mecanismes. Com en el cas de les persones migrants que no

sol·liciten asil i, al no fer-ho, son excloses d'accedir a programes públics de recepció, aquesta acollida es dona principalment a través de xarxes informals de familiars, compatriotes, moviments activistes, grups de caritat a través de serveis socials accessibles universalment o a través del padró⁴.

Els processos de recepció

Des del seu propi nom, el *programa estatal* es defineix com “d’acollida i integració”. Fins al gener de 2021, aquest programa estava plantejat com un itinerari de diverses fases que preveïen que, després d’una primera acollida d’emergència (fase zero o de avaluació i derivació), les persones sol·licitants d’asil passessin progressivament d’una situació de provisió directa (primera fase), en la que totes les necessitats bàsiques estan cobertes directament per l’estat, a una situació d’autonomia (segona fase) en la que s’espera que la persona cobreixi les seves necessitats bàsiques independentment però alhora gaudeix d’accés a un cert nombre de complements econòmics, com poden ser ajudes al lloguer, i que es van reduint a mesura que la seva independència econòmica és major.

Així, a diferència de la majoria d’estats membres de la Unió Europea, on els sistemes de recepció han tendit a seguir un model de provisió directa fins que es resol la sol·licitud d’asil (Caponio, Ponzo i Giannetto, 2019), fins a principis del 2021, Espanya apostava per un model en el que es promovia la incorporació socioeconòmica de les persones sol·licitants. Aquest model ha estat considerat un estàndard positiu dins la UE (Garcés-Mascreñas, 2019) ja que significava trencar amb una perspectiva que considera que no és necessària la incorporació socioeconòmica de les persones sol·licitants d’asil en vistes a mantenir-les en una situació de “deportabilitat” (Peutz i De Genova, 2010) en tant que la seva sol·licitud d’asil pot ser denegada i, així, les accions envers la incorporació socioeconòmica es reserven per a aquelles persones a qui els és reconeguda alguna forma de protecció internacional⁵. Aquesta premissa, tanmateix, no només ignora que la gran majoria de les persones a qui es denega l’asil continuen vivint en situacions d’irregularitat (Schuster, 2011) sinó que alhora promou que les persones sol·licitants caiguin en situacions de desprotecció i pobresa extrema

⁴ Els serveis socials bàsics disponibles a través de l’empadronament poden variar en cada municipi, tanmateix, com a mínim suposarà el dret a l’assistència sanitària pública, a serveis bàsics d’atenció social primària, a serveis de centres oberts per a menors i a ajudes d’urgència social.

⁵ Espanya reconeix tres tipus de protecció internacional, l’estatut de refugiat, la protecció subsidiària i la protecció per raons humanitàries. A partir de 2021, l’aproximació del programa estatal ha canviat per a adaptar-se al model europeu i les mesures per a la incorporació socioeconòmica es reserven ara a les persones a qui ha estat reconegut aquest tipus de protecció.

al finalitzar el procés d'asil, a l'impedir la seva incorporació socioeconòmica mentre s'estudia la sol·licitud.

Per bé que el model espanyol ha diferit d'aquesta visió excloent sobre les condicions d'acollida, les conseqüències que es deriven de la implementació del programa tenen uns resultats molt similars als sistemes de provisió directa, com a mínim, per a una part de les persones que hi accedeixen. D'acord amb la Llei d'Asil de 2009, *l'acollida* es defineix com els serveis “necessaris amb la finalitat d'assegurar la satisfacció de les seves necessitats bàsiques en condicions de dignitat” (Art. 30). Tanmateix, tot i els seus objectius envers “l'acollida i la integració” el programa estatal espanyol no aconsegueix cobrir les necessitats bàsiques a la majoria de persones sol·licitants d'asil. Segons les últimes dades del ministeri (Ministerio de Inclusión, Seguridad Social y Migraciones, 2020), com s'apuntava abans, si bé el 2019 només un 30% de les persones sol·licitants d'asil van demanar l'entrada al programa d'acollida, el nombre de places en la fase d'acollida disponibles en aquell moment permetia, com a màxim, l'accés a centres de recepció del 60% de les persones que havien sol·licitat accedir al programa. És a dir, si el programa disposava d'aproximadament 9.000 places d'acollida, segons les dades del Ministeri, al voltant de 31.000 persones havien sol·licitat accedir-hi. Bo i comptant que l'estada en primera fase té una durada mitjana de sis mesos, el programa pot allotjar com a màxim 18.000 persones a l'any. A més a més, estudis recents indiquen que part de les persones sol·licitants d'asil que no demanen accedir al programa estatal d'acollida no ho fan per falta d'informació sobre l'existència d'aquest programa, quedant en greus situacions de desprotecció (veure Poy, en aquest mateix monogràfic), pel que el nombre de persones amb dret a accedir al programa que quedarien fora per la manca de places podria ser molt més elevat. Alhora, les poques dades disponibles, coincidents amb els relats de les treballadores de les entitats d'acollida recollits per aquesta etnografia, semblen indicar que la limitació temporal dels programes de recepció fa que a la seva finalització les persones sol·licitants experimentin un deteriorament significatiu en la seva situació socioeconòmica (Iglesias, Rua i Ares, 2020). La situació global a l'estat espanyol, amb altes taxes d'atur, especialment per a la població migrant i la inflació en el preu dels lloguers contribueixen a que aquests processos ideals “d'acollida i integració” previstos pel programa —basats principalment en la incorporació al mercat laboral i de l'habitatge— no s'esdevinguin. Tanmateix, un dels principals esculls és el propi règim d'asil, que presenta diferents barreres burocràtiques que obstaculitzen la inserció laboral de les persones sol·licitants i la seva incorporació als canals generalistes de l'estat del benestar. La precarietat dels documents d'asil, les dificultats per a la renovació d'aquests, la desincronització entre les diferents fases del programa d'asil i l'obtenció de la documentació i, molt marcadament, les denegacions de protecció internacional

contribueixen de forma significativa a que les persones sol·licitants es vegin empeses a treballs informals, precaris, inestables i de curta durada (Comisión Española de Ayuda al Refugiado, 2020; Iglesias Martínez et al., 2020). Més enllà de les barreres del sistema de determinació d'asil, el propi programa d'acollida també dificulta aquesta incorporació amb les exigències burocràtiques per la justificació econòmica, la dispersió territorial obligatòria, amb un enfocament únic que deixa poc marge d'actuació davant la diversitat de casos y la casuística del dia a dia. Alhora, tot i que es fa més difícil de quantificar, el procés d'asil i acollida també té conseqüències en la salut, física i mental, de les persones sol·licitants (Sandalo, 2018) a les quals el programa no està preparat per donar resposta i complica amb terminis i exigències burocràtiques⁶ (Comisión Española de Ayuda al Refugiado, 2019).

Aquestes limitacions del programa estatal han motivat l'aparició d'altres programes públics dedicats exclusivament a l'atenció de les persones sol·licitants d'asil, gestionats per les comunitats autònomes i municipis. L'existència d'aquests altres programes però és només un petit apòsit a una ferida sagnant que ens fa qüestionar el model "d'acollida i integració", provablement no per substituir-lo per un de provisió directa que exclogui a les persones sol·licitants de les provisions per a la incorporació socioeconòmica, com el que es comença a aplicar a l'estat espanyol des de gener de 2021, sinó per posar en qüestió, un cop més, els significats de "l'acollida" i la "integració".

Construir acollida des del sistema de recepció

Tal i com afirmava Michel Agier (2016), per bé que a nivell teòric i moral es pugui aspirar a una acollida incondicional, a la pràctica, l'acollida és sempre condicional i és precisament per les condicions que (de)limiten aquesta acollida que s'interessa l'antropologia. Resulta essencial, doncs, explorar com aquesta idea *d'acollida* és entesa des del propi *sistema de recepció* i fer-ho des de dues vessants: a què ens referim quan parlem d'acollida des del sistema de recepció i a qui es dirigeix aquesta acollida i sota quines condicions.

⁶ A tall d'exemple, a les persones sol·licitants de primera i segona se'ls requereix documentar qual-sevol despesa en la que incorrin i es limita tot allò que no tingui a veure directament amb l'objecte de la subvenció. Tot i que aquesta mesura s'implementa per afavorir la transparència de la despesa pública, suposa una càrrega adicional per a les persones sol·licitants que han de recollir proves de totes les seves despeses alhora que se'ls nega l'accés a productes d'oci i cures més enllà de l'alimentació i la higiene.

Com acollim?

Seguint a Redfield la intervenció humanitària pot ser entesa com aquelles pràctiques que “sorgeixen del desig d’alleujar el sofriment d’altri” (2005, p. 330). Les entitats que participen del sistema de recepció poden ser descrites en la seva majoria com a organitzacions de caire humanitari que treballen en la intervenció social allà on l’estat del benestar no arriba. En certa forma, això és indicatiu de com l’estat del benestar conceptualitza i exclou a certs sectors de la població i, en especial, la població sol·licitant d’asil i refugiada (Schuster i Solomos, 2002), també a partir de l’externalització d’aquests serveis a entitats del tercer sector, eludint així la responsabilitat directa sobre l’acollida (Humphris i Signona, 2019; Kritzman-Amir, 2011). Així, una primera cosa que podem afirmar sobre aquesta *acollida* és que es dona de la mà d’entitats humanitàries a través de subvencions competitives. Més enllà de les conseqüències que la pròpia externalització i el model de subvenció competitiva tenen sobre la capacitat del programa de poder garantir unes condicions mínimes de recepció a les persones sol·licitants —cosa que s’ha discutit en un altre lloc (Jubany i Rué, 2020)—, es crea una bretxa entre l’estat i les entitats i entre les entitats i les persones sol·licitants per la qual l’estat, responsable únic i últim de l’acollida, es torna inaccessible per a les persones sol·licitants (Darling, 2016) mentre les organitzacions es converteixen en responsables *de facto* de l’acollida i són percebudes com a tal.

Les entitats del tercer sector s’erigeixen, així, com a interlocutors experts entre l’estat i les persones sol·licitants d’asil. Des d’aquesta posició exerceixen d’intermediàries per a les persones sol·licitants en la traducció de les complexitats burocràtiques del sistema, difícils de navegar sense la mediació d’algun tipus d’experts (traductores, advocades, treballadores socials, etc.) (Kobelinsky, 2008; Mountz, 2011). Alhora, possibiliten la “llegibilitat” (Scott, 1998) de les persones migrants per a l’estat i viceversa, és a dir, tradueixen la complexitat dels fenòmens migratoris i la realitat diària de les trajectòries vitals de la població migrant a través de la classificació d’aquestes sota categories determinades i comprensibles per les formes burocràtiques com són “vulnerabilitat” o “sol·licitant d’asil” alhora que fan llegibles els processos i requeriments de l’aparell estatal per a la persona que sol·licita asil. Aquesta posició de les entitats en la seva tasca d’acollida pot ser entesa alhora com un instrument disciplinador que permet a l’estat una major facilitat per exercir un control sobre aquesta població (Foucault, 1976).

El propi sistema, al gestionar-se amb una subvenció, ens obliga a revisar el que comprem. Per exemple, a la primera fase els hi donem diners per a les necessitats bàsiques, el menjar i la higiene personal. [...] Hem de revisar els tiquets que ens porten. Per poder justificar-ho només pot haver-hi menjar i higiene personal. Al final és com

un *Gran Hermano*, hem d'anar mirant si s'han comprat un pintallavis o un llibre pels nens, que no es pot, en comptes d'una maquineta d'afaitar o un xampú, que si que es podria. (Treballadora social, programa estatal)

Alhora pot ser entesa com una eina per a l'apropiació, subversió i resistència davant d'aquest mateix control estatal (Isin, 2008):

Jo per ètica professional sempre treballaré per l'usuari encara que el finançador sigui el que sigui. Hi ha unes normes establertes i jo crec que la nostra feina és ser el màxim intel·ligents possible per arribar a fer el que volem [...] hi ha algunes coses més flexibles i altres no tant. [...] La manera des del meu punt de vista de fer-li la volta és tenir clar molt bé quines són les normes del joc i després jugar de la manera més intel·ligent. (Coordinador local, programa estatal)

A diferència dels jutges d'asil, funcionaris d'estrangeria o agents humanitaris en camps de refugiats, amb qui s'han fet la majoria d'etnografies sobre professionals dels sistemes d'asil, oficialment, les treballadores dels sistemes de recepció no tenen cap pes en les decisions sobre la concessió (o no) de la protecció internacional⁷ a les persones sol·licitants i és així com perceben el seu propi rol dins del sistema. Alhora, en principi, tampoc tenen poder de decisió sobre qui accedeix i qui no al propi sistema d'acollida, decisions que són preses, en el cas espanyol, per la Unitat de Treball Social (UTS) de l'Oficina d'Asil i Refugi (OAR). Tanmateix, en la gestió del dia a dia tenen un ampli marge de discreció per prendre decisions sobre la gestió del programa, l'atenció directa i els recursos.

Així, les treballadores del sistema perceben "l'acollida" com un espai de grisos. La possibilitat d'oferir situacions d'aprenentatge, dotacions econòmiques, oportunitats d'inserció laboral, cures, descans, etc., a les persones que passen pels programes ofereix la cara optimista d'aquesta "acollida" en que les persones que accedeixen al programa poden trobar suport als seus projectes vitals a través de "un programa molt complet, molt ben dotat econòmicament, de professionals, i amb un suport molt proper", especialment si es compara amb altres programes d'estrangeria on "hi ha situacions molt dramàtiques i no tenen dret a res en especial per a ells [...] els recursos són molt justos i les ajudes són molt petites" (Coordinadora regional, programa estatal).

⁷ En el cas d'Espanya el procediment de determinació de protecció internacional, incloent l'estatut de refugiat, es un procés de tres fases que comença amb la presentació de cas davant la policia nacional o l'Oficina d'Asil i Refugi (OAR). Aquesta última estudia el cas i emet un criteri (favorable o desfavorable). Aquest s'eleva a una Comissió Interministerial amb presència de l'ACNUR, que avalua novament els expedients, juntament amb el criteri emès per la OAR i, finalment, formularà una proposta al Ministeri de l'Interior que emetrà la decisió final.

Alhora, però, els programes es presenten allunyats de la realitat, amb barreres, normatives i tràmits burocràtics que dificulten que aquesta “acollida” es faci realitat ja que si bé

sobre el paper [el programa] està bastant ben dissenyat [...], si l’assoliment de l’autonomia és gradual, també té lògica que els recursos s’adaptin a aquesta *gradualitat*, llavors, [els] primers sis mesos [estàs] ‘molt assistit’ amb un recurs propi, després busques pis [i] ets més autònom fins que al final ets súper-autònom. Això sobre el paper té molta lògica però després costa molt de materialitzar. (Treballadora social, programa estatal).

Especialment en un context en el que el mercat d’habitatge i el mercat laboral presenten un difícil accés, en particular per a les persones migrants (Iglesias Martínez i Estrada, 2018). Però són les pròpies barreres del règim d’asil les que fan que “l’acollida” que les treballadores dels programes aspiren a donar no es faci realitat. És aquí on la distància entre les treballadores d’acollida i l’estat es fa més palpable, més que no pas en el disseny i objectius del programa, que com reflectia la coordinadora regional, majoritàriament es considerat com un “programa molt complet” i “ben dissenyat” sobre el paper. En la implementació, però, moltes normatives estatals, tant del règim d’asil com del programa de recepció, imposen situacions que per a les treballadores del sistema desdibuixen les possibilitats “d’acollida” a través de fragosos procediments burocràtics, temps d’entrega estrictes, incompliments per part de l’estat i inflexibilitat normativa per adaptar-se a la complexitat de la seva feina i de la vida de les persones que accedeixen al programa. Per exemple, una de les qüestions que més preocupa és la precarietat de la documentació d’asil, tant en la seva forma física⁸ com en les seves limitacions a l’hora de garantir l’accés als drets que comporta. El desconeixement per part de serveis tant públics com privats de l’existència d’aquest tipus de documentació i dels drets als que dona accés fan que una part significativa de la feina de les entitats es dediqui a fer pedagogia davant de Serveis Socials, Centres de Salut, advocats d’ofici, entitats bancàries o empreses sobre l’existència de l’asil i la documentació associada. Així, com es mencionava abans, gran part de la feina de les entitat és fer “llegibles” a les sol·licitants d’asil per a els diferents tràmits pels que han d’anar passat.

⁸ Existeixen dos documents per a sol·licitants de protecció internacional, la targeta blanca i la targeta roja. La targeta blanca és un full DIN-A4 blanc que s’expedeix al moment de realitzar la sol·licitud i que, en principi, té una validesa de 20 dies, però que amb successives adaptacions del reglament a les dificultats de renovació dins els terminis (a causa de l’acumulació de casos i les restriccions imposades per la pandèmia del COVID-19), s’ha arribat a estendre fins als 9 mesos. La targeta vermella es concedeix un cop la sol·licitud s’ha admès a tràmit i és una quartilla plegada de cartolina de color vermell intens, que ha de ser renovada cada sis mesos fins a la resolució de la sol·licitud.

D'aquesta forma, “l’acollida” implica sovint una necessitat d’acompanyament directe per part de treballadores o voluntàries de les entitats a través del que es transmet la legitimitat de la entitat a la sol·licitant, el discurs de la qual es constantment posat en qüestió:

Es *don* aquesta idea a les persones que és culpa seva la situació quan no ho és. Molts cops els hi diem, mig en broma, quan ja la situació passa de volta i mitja i hi han anat una, dues o tres vegades sense cap resultat: ‘*La policia son tontos, hay que tener paciencia*’. Treballem molt aquesta qüestió, que no és culpa de la persona, sinó de l’administració. (Educatora social, programa estatal)

L’estructura del programa de recepció també imposa barreres a aquesta acollida. La distribució de les places de primera fase, per exemple, fa que persones que porten mesos realitzant processos d’incorporació en un territori mentre esperen l’accés al programa, es vegin forçades a desplaçar-se a una altra part de l’estat per a poder accedir als recursos del programa de recepció. En aquesta mateixa línia, els canvis de primera a segona fase normalment comporten també desplaçaments territorials ja que rarament les ajudes al lloguer de segona fase poden cobrir l’arrendament d’un habitatge al mateix barri o poble on han estat allotjades en el pis o centre d’acollida de primera fase. Per a les treballadores del sistema aquests moviments territorials estronquen la possibilitat d’oferir “acollida”:

La sortida serà 99 % en un altre barri o fora de la ciutat [...] llavors això és un desàrrelament que el sofreixen especialment les famílies, tots, però especialment les famílies, que els nens van l’escola i al casal d’estiu i els pares a l’AMPA, tot el que és la vida de barri. [...] Llavors si jo he de fer tot un procés d’aterratge però sé que després haurà de marxar, doncs no el podré fer aquest procés. (Treballadora social, programa local)

Aquestes barreres burocràtiques constants són interpretades per les treballadores del programa bé com una falta de planificació i connexió amb el treball sobre el terreny — “[e]stic segura que no hi ha hagut cap educador social ni treballador social en la redacció d’aquestes normes ni en el disseny del sistema, perquè no s’adequa gens al que és la realitat” (Educatora Social, programa estatal)— bé com una estratègia explícita per limitar l’accés als recursos d’acollida — “com a que posen més burocràcia, més obstacles, a la dificultat que ja és poder accedir [al programa]. Ho anem fent més difícil per a que la gent ja no entri.” (Treballadora social, programa estatal)—.

Així, per les treballadores del sistema “l’acollida” és, generalment, una aspiració a la que el programa i les institucions públiques, allunyades de les problemàtiques de la vida diària, no poden assolir i que elles, des de la seva posició

ahora dins i fora d’aquestes institucions, treballen per imitar aconseguir contra les limitacions. Així, donar “acollida” es converteix, per a les treballadores del sistema, en una “lluita”, com deia la primera treballadora social, en la que “l’acollida” no ve donada pels programes ni la voluntat de proporcionar-la sinó que ha de ser teixida a través del treball diari, gestionant els diferents recursos que tenen a l’abast, tant dins com fora del sistema de recepció, i negociant els tràmits burocràtics i les normes (sovint vistes com irracionals i absurdes) que imposen els diferents programes i el propi règim d’asil:

Estem aquí per aportar solucions on l’administració no arriba [...] Crec que la coherència que hem trobat és que res d’això afecta a com atenem a les persones. El nostre model d’atenció és un. Els finançadors estan per a que, en funció del que necessitis segons la teva situació personal, t’oferim un recurs o un altre. Per nosaltres una frase molt comú és dir: ‘Ei —als administratius— això per on ho passo?’ Saps? ‘Però, té NIE? No té NIE? Té passaport...? *Bueno, pues* ho podem passar per aquest finançador’. És una cosa molt comú entre nosaltres saber que tinc un recurs que vull donar [i després trobar] per quin finançament ho puc passar, com ho puc cobrir. (Coordinadora, programes local i estatal)

A qui acollim?

Els programes d’acollida públics estan reservats a les persones que sol·liciten i són beneficiaries de protecció internacional. Així, mentre existeixen un programes d’acollida per altres grups de migrants més enllà de sol·licitants d’asil, com per a víctimes del tràfic de persones, menors o aquelles que són considerades “d’especial vulnerabilitat”, des de la perspectiva estatal “l’acollida” és quelcom que s’atorga de forma selectiva a un grup específic de persones migrants i no a unes altres. Aquesta distinció d’origen separa i atorga drets específics a les persones que tenen accés a aquests programes, en aquest cas, a sol·licitants d’asil, i reforça la distinció de l’imaginari popular entre “refugiats” i “migrants econòmics” en què els primers són presentats com a víctimes i mereixedors d’una protecció específica i els segons no. Si les lògiques del règim migratori global determinen que “l’acollida” és una prerrogativa reservada a uns pocs és essencial comprendre com es configuren, en diferents contextos, diverses “economies morals” de l’asil (Fassin, 2009)⁹ que determinen qui és considerat mereixedor d’aquesta “acollida” i qui no. En el context particular del

⁹ Seguint a Fassin, entenem com a “economia moral” la “producció, circulació i apropiació d’unes normes i obligacions, valors i afectes relatius a un problema específic en un temps i espai determinats”. (Fassin, 2015, p. 279)

sistema de recepció, ens trobem amb una situació particular que confronta expressions aparentment contraposades sobre l'accés a "l'acollida" però que no fan més que reflectir com es fa sentit de la posició ambigua i sovint contradictòria de les entitats d'acollida com a responsables directes de la implementació de polítiques estatals excloents, la intervenció humanitària i la defensa dels drets de les persones migrants.

Si a l'apartat anterior es deia que, a diferència d'agents de fronteres i funcionaris d'estrangeria, sobre el paper, les entitats d'acollida semblarien no tenir un paper clau en els resultats dels casos d'asil ni en l'accés als recursos de recepció, com ja apuntava d'Halluin-Mabillot (2012) a través del seu estudi de les entitats de recepció a França, es dona tanmateix dins dels sistemes de recepció una distinció meritocràtica entre els casos que són percebuts com "casos d'asil" o "bons casos", que centren més esforços de les treballadores d'acollida, i la resta. En una situació en la qual els recursos i el temps són limitats, aquestes distincions en l'atenció poden marcar una diferència clau per a l'accés a serveis o, fins i tot, envers a la resolució del propi cas d'asil.

Així, per exemple, les entitats socials que gestionen el programa poden emetre "informes de suport" que seran tinguts en compte amb la sol·licitud d'asil. Tanmateix, aquests no es fan en tots els casos sinó que només:

Si són casos que valen la pena... *s'apoyen*. Però *claro*, ja has de gestionar llavors... perquè *claro*, l'informe d'*apoyo* no és una fulla. Són un *plegote* de 40 fulles allí, i necessites esforços i temps... i cap problema, però *llavorens* això vol dir que la gent aquesta de *lo intento*, *lo intento*... *pues joder*, saps? Per això hem dit que hem de començar a tallar-ho". (Coordinador recurs local, programa estatal)

Alhora, qualsevol situació que aportï nova informació sobre el cas, o que posi en dubte el que s'ha dit, ha de ser reportada al ministeri: "fer informes d'*apoyo* o no, val? Sobre el dia a dia dels pisos. Nosaltres als pisos veiem coses, i tenim que notificar-ho a l'estat si veiem alguna cosa estranya" (Coordinador recurs local, programa estatal).

Més enllà dels informes de suport, també es sol·liciten tot tipus d'aprovacions i tràmits, com pròrrogues a les estades en centres de recepció, que han de ser aprovats pel ministeri. Com s'ha vist en els estudis sobre funcionaris de primera instància en les administracions del sistema d'asil (Jubany, 2011; 2017), els informes que s'emeten des de les entitats tendeixen a ser sempre ratificats perquè es confia en el criteri de les entitats i, alhora, es donen situacions d'autocensura per a evitar que no ho siguin, perquè

jo el que no puc fer com a psicòloga és *apoyar* molts casos i que després el meu criteri professional, quan vegin el meu número de col·legiada diran *bueno* aquesta

torna a dir lo mateix, és a dir han d’anar a casos que realment tu creus que... que... hi pots lluitar... (Psicòloga, programa estatal)

És a dir, que en general les sol·licituds només s’envien al ministeri si ja es té la certesa que seran aprovades, perquè s’adeqüen als criteris interns establerts, o si es considera que és un “cas clar” pel que les treballadores estan disposades a lluitar contra el criteri del ministeri en cas d’una resposta negativa. Així, per bé que el responsable últim de la decisió és l’estat, són les entitats d’acollida les qui decideixen per quins casos apostar i per quins no, i quines argumentacions passaran davant de l’estat.

La limitació de l’acollida es trasllada, doncs, a primera línia on la distinció entre “refugiats” i “immigrants econòmics” es repetida una i altra vegada, però alhora entra constantment en xoc amb un ideal de l’acollida universal. D’aquesta manera, un coordinador d’un recurs local pot considerar que el programa estatal:

[E]stà funcionant bé? Sí, és un sistema que funciona bé. Funciona bé sempre i quant hi hagi el perfil que toca. Per exemple, per una família o una persona purament sol·licitant d’asil, serveix? Sí. Hi ha casos d’èxit? Sí. Per aquella persona que aprofita aquest boom de l’asil, s’inventa una història d’asil, però realment ve per unes circumstàncies econòmiques al darrera, serveix el recurs del sistema? No. Però el problema, o qui no s’adapta, qui n’està fent un mal ús, és el sol·licitant d’asil. (Coordinador recurs local, programa estatal)

Però alhora pot també creure que “una altra cosa és qui és sol·licitant d’asil o no per l’estat” perquè hi ha “casos d’asil” que no són reconeguts com a tal i, així, també d’altres que tot i considerar-los “immigrants econòmics”, si poden accedir al programa estatal d’asil i beneficiar-se dels recursos que s’hi ofereixen “dius, ostres, pues perfecte, perquè aniran treballant i aniran fent i quan puguin saltaran a la llei d’estrangeria i brillo” (Coordinador recurs local, programa estatal). O una altra treballadora social pot creure que “un dels problemes del sistema [és] que no es filtra d’entrada, que s’accepten tots els casos a tràmit” però ella no és ningú “per dir qui és un refugiat i qui no, i pot ser molt complicat començar a posar-se en aquestes qüestions” perquè alhora qualsevol persona que “ha passat dos anys en un programa d’acollida i ha aconseguit tot el que ha aconseguit, està en una millor situació i té molt de guanyat alhora de demanar un *arraigo*¹⁰” (Treballadora Social, programa estatal).

¹⁰ L’arrelament, popularment conegut pel seu nom en castellà “arraigo” és una de les poques vies existents per a la regularització i que depèn de demostrar una presència continuada a l’estat espanyol durant tres anys o més, alhora que de l’obtenció d’un contracte laboral a temps complet durant almenys un any així com vincles familiars o un informe d’arrelament social al territori, entre d’altres exigències.

Com a treballadores de les entitats que gestionen els programes d'acollida, es troben en la primera línia de la implementació d'una política pública excloent, en tant, que l'accés a aquests programes no és universal, ni tant sols entre la població objectiu, ni es dona en igualtat de condicions. Tot i que l'accés al sistema de recepció està limitat a unes categories determinades, establertes per l'autoritat competent, aquestes categories no són fixes, ni en quant a quines són, ni en quant a determinar qui forma part d'aquestes. Principalment, el sistema de recepció es destina a persones que han sol·licitat asil. Tanmateix, la distinció entre algú que ha fet el tràmit burocràtic per ser reconegut com a sol·licitant d'asil i algú que no, no està tant definida com podria semblar en un primer moment. Els marcs reguladors a Espanya no són clars sobre quan pot considerar-se "sol·licitant d'asil" a una persona pel que refereix al sistema de recepció. Així, en alguns moments s'ha pogut entendre que una persona que havia manifestat la voluntat de sol·licitar asil demanant una cita per fer-ho a les autoritats competents ja podia ser considerada "sol·licitant" mentre en altres ha estat necessari haver formalitzat la sol·licitud davant les autoritats. Altres categories, com "immigrant en situació de vulnerabilitat", que han estat incloses entre beneficiaris del programa de recepció estatal de forma intermitent, i la seva definició queda subjugada a la pràctica de les entitats d'acollida que el gestionen i la seva capacitat d'argumentar els casos davant de els òrgans de decisió estatals:

Bueno, ha de complir uns criteris perquè són els que ens imposen ells des de Madrid però jo crec que normalment els hem pogut justificar i els hem pogut complir i no ens han posat pegues. És a dir, quan hi ha hagut casos molt concrets que... ho hem pogut demostrar dient mira, és que... és així, no hi ha més... nosaltres no podem treure una família amb fills, no es pot, no pots deixar-los "tirats". (Monitora, programa estatal)

Alhora, l'escassetat de recursos del programa fa que moltes persones que han sol·licitat asil i l'accés al programa d'acollida no acabin tenint accés a aquest programa tot i complir amb tots els requisits per fer-ho. La constatació d'aquesta desigualtat i de les exclusions que es creen en l'accés (sobretot al programa estatal, però també als altres) fa que moltes de les treballadores considerin, que s'haurien de clarificar els criteris d'accés i restringir-los, "filtrar", a aquelles persones que "realment ho necessitin".

Aquesta falta de "filtre" per accedir al sistema de recepció, en un context amb una clara falta de recursos de recepció suficients crea la percepció que qualsevol persona, tingui "un cas d'asil" o no pot accedir al sistema de recepció, tot i que alhora es defensa que "tothom té dret a demanar asil i està claríssim" (Monitora, programa estatal), que és, efectivament, el què estableix el marc legal vigent. Així, per a les treballadores d'acollida sembla que "pots dir que sol·licites asil

aquí a Espanya perquè fa sol i acceptaran la sol·licitud. [...] I això significa que tens accés automàtic a tots els beneficis d’acollida” (Coordinadora, programa local) de manera que les persones que “tenen un cas d’asil” no hi poden accedir perquè “un cas que no és de protecció internacional treu la plaça a una persona que realment ho necessitarà i que s’haurà d’esperar més temps a poder accedir-hi o que tot i així no hi accedirà” (Psicòloga, programa estatal). Des de la primera línia del sistema de recepció hi ha, doncs, una percepció estesa de que es dóna una injustícia en què gran part de persones que accedeixen al programa no tenen el què elles considerarien un “cas d’asil” mentre que les “refugiades” no aconsegueixen accedir al programa. Alhora, tanmateix, les pròpies entitats defensen que la majoria de persones que arriben en situació irregular a Espanya tenen trajectòries vitals que implicarien el seu reconeixement com a refugiades segons els paràmetres de la Convenció de Ginebra o, en alguns casos, com el dels refugiats climàtics, sota altres paràmetres que, si bé actualment no són reconeguts com a motiu d’asil, al parer de les entitats haurien de ser-ho (Comisión Española de Ayuda al Refugiado, 2020).

Així, la protecció dels drets de les persones migrants sovint es confon amb la protecció del dret d’asil en si mateix; es defensa l’exclusivitat de l’acollida per a les persones que segons criteris personals es conceben com a “refugiades” davant l’accés al programa estatal d’altres persones “sol·licitants d’asil” que s’estima que no presenten “casos d’asil”, i, per tant, es considera que estan “abusant” dels recursos que ofereix el programa. Tanmateix, com s’ha mostrat en aquest apartat, alhora, i de forma que podria semblar contradictòria, també es valora l’asil i el sistema de recepció com una possibilitat d’oferir accés a la regularització, serveis socials i, fins i tot, oportunitats laborals a persones que estiguin en situació d’irregularitat administrativa o que, estant dins del programa, des d’aquest es considera que no tenen “un cas d’asil” i, per tant, s’assumeix que no obtindran una resolució positiva. És a dir, per bé que decidir qui és “refugiat” es una prerrogativa de l’estat regulada pel procediment de determinació d’asil, les treballadores de les entitats fan valoracions sobre els casos d’asil de les persones usuàries del programa de recepció amb conseqüències sobre els processos d’incorporació d’aquestes en tant que les treballadores d’acollida tenen la capacitat de facilitar o limitar l’accés a recursos de recepció i d’emetre valoracions expertes que seran tingudes en compte en el procediment de determinació d’asil. Així, per bé que l’acollida es presenta com un concepte elusiu i contradictori dins del sistema de recepció, reflecteix la posició ambigua de les entitats del sistema entre la implementació de polítiques públiques excloents, la intervenció humanitària i la defensa dels drets de les persones migrants.

Consideracions finals

Les experiències de les professionals de recepció del sistema d'asil revelen les paradoxes que es deriven de la posició ambigua de programes d'intervenció social dissenyats des de dalt per promoure la "integració i autonomia" de les persones sol·licitants però que en la seva implementació esdevenen una barrera a aquests mateixos processos que es pretenen promoure. En aquest context, "l'acollida" esdevé elusiva, tant en la seva conceptualització com en la seva manifestació en el treball diari dels sistemes de recepció. Les treballadores dels programes de recepció es troben en una doble posició en la que contribueixen a implementar les lògiques estatals excloents alhora que busquen posicionar-se com una eina per a la subversió i resistència contra el control burocràtic sobre les persones migrants. El seu treball diari es converteix en una negociació entre un sistema que posa barreres al dret d'asil i a l'accés als recursos de recepció però que alhora que ofereix recursos i possibilitats "d'acollida" i la necessitat d'oferir solucions a les dificultats socioeconòmiques que aquest mateix sistema imposa a les persones migrants a través dels propis recursos dels programes públics. Les diferents formes, sovint contradictòries, d'entendre què és l'acollida, com s'ha de materialitzar i a qui pot ser oferta, revelen l'economia moral particular que sorgeix en aquest context i contribueixen a donar sentit a un règim d'asil opac i hostil en que més enllà de les lògiques excloents del control de la mobilitat, la burocràcia i la gestió del propi sistema acaben passant per sobre de la voluntat d'acollida.

Bibliografia

- Agier, M. (2011). *Managing the undesirables*. Polity.
- Agier, M. (2016). *L'hospitalité aujourd'hui*. Collège de France.
- Amnesty International. (2016). *Un sistema de acogida poco acogedor*. Amnesty International.
- Cabot, H. (2019). The business of anthropology and the European refugee regime. *American Ethnologist*, 46(3), 261-275.
- Caponio, T., Ponzio, I., Giannetto, L. (2019). *Comparative report on the multilevel governance of the national asylum seekers' reception systems*. CEASEVAL Research on the Common European Asylum System, 24.
- Christie, A. (2003). Unsettling the "social" in social work: responses to asylum seeking children in Ireland. *Child & Family Social Work*, 8(3), 223-231.
- Comisión Española de Ayuda al Refugiado. (2020). *Informe 2020: Las personas refugiadas en España y Europa*. CEAR.

- Comisión Española de Ayuda al Refugiado. (2019) Informe 2019. Las personas refugiadas en España y Europa. CEAR: Madrid.
- d'Hallouin-Mabillot, E. (2012). *Les épreuves de l'asile*. École d'Hautes Etudes en Sciences Sociales.
- Darling, J. (2016). Privatising asylum: neoliberalisation, depoliticisation and the governance of forced migration. *Transactions of the Institute of British Geographers*, 41(3), 230-243. <https://doi.org/10.1111/tran.12118>
- Davies, T., Isakjee, A. i Dhesi, S. (2017). Violent Inaction: The Necropolitical Experience of Refugees in Europe. *Antipode*, 49(5), 1263-1284. <https://doi.org/10.1111/anti.12325>
- De Genova, N., Garelli, G. i Tazzioli, M. (2018). Autonomy of Asylum?: The Autonomy of Migration Undoing the Refugee Crisis Script. *South Atlantic Quarterly*, 117(2), 239-265. <https://doi.org/10.1215/00382876-4374823>
- Directive 2013/33/EU of the European Parliament and of the Council of 26 June 2013 laying down standards for the reception of applicants for international protection.
- Estrada Villaseñor, C., Iglesias Martínez, J., Urrutia, G., Buades, J. i Vicente, T. (2018). ¿Acoger sin integrar? Asociación Claver.
- Fassin, D. (2009). Les économies morales revisitées. *Annales. Histoire, Sciences Sociales*, 64, 1237-1266.
- Fassin, D. (2011). Violence, Truth and the Politics of the Body. *Social Research*, 78(2), 281-298.
- Fassin, D. (2013). The Precarious Truth of Asylum. *Public Culture*, 25(1 69), 39-63. <https://doi.org/10.1215/08992363-1890459>
- Fassin, D. (2015). Vista de La economía moral del asilo. Reflexiones críticas sobre la «crisis de los refugiados» de 2015 en Europa. *Revista de Dialectología y Tradiciones Populares*, LXX(julio-diciembre 2015), 277-290.
- Foucault, M. (1976). *Vigilar y castigar: nacimiento de la prisión*. Siglo Veintiuno Editores.
- Garcés-Mascareñas, B. (2019). Ser o no ser: deficiencias del sistema estatal de acogida. *Notes Internacionals CIDOB*, 214, 1-5.
- Garcés-Mascareñas, B. i Pasetti, F. (2019). ¿A más solicitudes de asilo igual recepción? El sistema de acogida en España desde 2015. *Anuario CIDOB de La Inmigración 2019*, (November), 114-126. <https://doi.org/DOI: doi.org/10.24241/Anuario-CIDOBInmi.2019.114>
- Harrell-Bond, B. (1986). *Imposing aid : Emergency assistance to refugees*. Oxford medical publications.
- Hayes, D. i Humphries, B. (2004). *Social Work, Immigration and Asylum*. London: Jessica Kingsley Publishers.
- Humphris, R. i Sigona, N. (2019). Outsourcing the 'best interests' of unaccompanied asylum-seeking children in the era of austerity. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 45(2), 312-330.

- Iglesias Martínez, J. i Estrada, C. (2018). ¿Birds of passage? La integración social de la población refugiada en España. *Revista Iberoamericana de Estudios de Desarrollo*, 7(1), 144-167.
- Iglesias Martínez, J., Rúa, A. i Ares, A. (2020). *Un arraigo sobre el alambre. La integración social de la población de origen inmigrante en España*. Fundación Foessa.
- Isin, E. F. (2008). Theorizing acts of citizenship. Dins Isin, Engin F. and Nielsen, Greg M. (eds.) *Acts of Citizenship*. London, UK: Palgrave Macmillan, pp. 15-43.
- Jubany, O. (2011). Constructing truths in a culture of disbelief: Understanding asylum screening from within. *International Sociology*, 26(1), 74-94.
- Jubany, O. (2017). *Screening Asylum in a Culture of Disbelief: Truths, Denials and Skeptical Borders*. Palgrave Macmillan.
- Jubany, O. i Rué, A. (2020). The [dis]order of the Spanish asylum reception system. In O. Sacramento, E. Challinor, & P. G. Silva (Eds.), *Quest for Refuge. Reception responses from the Global North* (pp. 149-170). Húmus.
- Kobelinsky, C. (2008). « Faire sortir les déboutés ». Gestion, contrôle et expulsion dans les centres pour demandeurs d'asile en France. *Cultures & Conflits*, 71(71), 113-130.
- Kritzman-Amir, T. (2011). Privatization and Delegation of State Authority in Asylum Systems. *Law & Ethics of Human Rights*, 5(6), 194-215.
- Ley 12/2009, de 30 de octubre, reguladora del derecho de asilo y de la protección subsidiaria. Boletín Oficial de Estado (BOE) núm. 263, de 31/10/2009, Madrid, España.
- Levy, C. (2010). Refugees, Europe, camps/state of exception: “Into the zone”, the European Union and extraterritorial processing of migrants, refugees, and asylum-seekers (theories and practice). *Refugee Survey Quarterly*, 29(1), 92-119.
- Malkki, L. H. (1996). In The News Speechless Emissaries : Refugees , Humanitarianism, and Dehistoricization. *African Affairs*, 11(3), 377-404.
- Masocha, S. (2015). Construction of the ‘other’ in social workers’ discourses of asylum seekers. *Journal of Social Work*, 15(6), 569-585.
- Mountz, A. (2010). *Seeking asylum: Human smuggling and bureaucracy at the border*. Minneapolis: University of Minnesota Press. ISBN:978-0-8166-6537-2 (Cloth).
- Peutz, N. i De Genova, N. (2010). *The Deportation Regime. Sovereignty, Space and the Freedom of Movement*. Durham & London: Duke University Press.
- Puggioni, R. (2016). *Rethinking International Protection. The Sovereign, the State and the Refugee*. Palgrave macmillan.
- Redfield, P. (2005). Doctors, borders, and life in crisis. *Cultural Anthropology*. John Wiley & Sons, Ltd.
- Sandalio, R. N. (2018). *Life after trauma: the mental-health needs of asylum seekers in Europe*. Migration Policy Institute.

“Acollim. Però com acollim?” L’acollida des del sistema estatal de protecció internacional...

Schuster, L. (2011). Turning refugees into “illegal migrants”: Afghan asylum seekers in Europe. *Ethnic and Racial Studies*, 34(8), 1392-1407.

Schuster, L. i Solomos, J. (2002). Rights and wrongs across European borders: Migrants, minorities and citizenship. *Citizenship Studies*, 6(1), 37-54.

Scott, J. C. (1998). *Seeing Like a State*. Yale University Press.

© Alèxia Rué, 2022

© *Quaderns de l'ICA*, 2022

Fitxa bibliogràfica

Rué, A. (2022). “Acollim. Però com acollim?” L’acollida des del sistema estatal de protecció internacional a Espanya. *Quaderns de l’Institut Català d’Antropologia*, 38(1), 31-51. Barcelona: ICA. [ISSN 2385-4472].